

HET
**HOUTEN
HUIS**
IN
**DE
KLAS**

Handleiding

Een dagelijkse training
voor de creatieve spier

“Het voelt alsof we helemaal niet aan het werk zijn, maar wel heel veel leren. Ik heb vooral geleerd om te ontspannen.”

Leerling SBO Dr. Bekenkampschool, Groningen

Fijn dat je werkt met Het Houten Huis in de Klas. Wij, jeugdtheatergezelschap Het Houten Huis, hebben dit project samen met leerkrachten ontwikkeld. Vanuit zowel ons als het onderwijs ontstond de vraag: Hoe kunnen we creativiteit een dagelijkse plek in de klas geven? We zijn in gesprek gegaan en ziehier een nieuw concept: Het Houten Huis in de Klas.

Het Houten Huis in de Klas bestaat uit een boom met een huisje en een pakket kaarten. Je kiest ervoor om een seizoen lang met de boom te werken. Elke dag kies je naar eigen inzicht een kaart voor je klas. Het dagelijks terugkerende element zorgt ervoor dat de kunstervaringen een inbedding krijgen in je eigen lesstructuur. Op speelse en filosofische wijze stimuleer je de kinderen om na te denken over zichzelf, over anderen en over de wereld. Door middel van de kaarten train je de verbeelding en expressie en wordt het inlevingsvermogen gestimuleerd.

Je kunt ervoor kiezen om puur de kaarten te behandelen of om de verdieping in te gaan en de verbinding te maken met de wereld om ons heen. Steeds vaker zul je zien dat Het Houten Huis in de Klas niet een losse activiteit is, maar dat het onderdeel kan worden van je eigen lessen.

Creativiteit vraagt om een breed kader, laat zich niet in een hokje plaatsen. Zodra je creativiteit ontwikkelt of de ruimte geeft, zal ie zich op veel plaatsen laten zien. We noemen 'educatie' bij Het Houten Huis dan ook: Educatie voor verbeelding en verdieping. We vinden het belangrijk dat je je iets goed kunt voorstellen en dat je je in kunt leven in een ander, maar ook dat je je goed in je lijf voelt en dat je jezelf kunt uitdrukken. Het zijn eigenschappen waar je je leven lang iets aan hebt. Daarnaast vraagt de veranderende samenleving om creatieve en flexibele denkers en doeners. Met Het Houten Huis in de Klas doen de kinderen zinvolle ervaringen op en kunnen ze zich ontwikkelen op creatief gebied. We wensen jullie veel plezier.

Hartelijke groet,

Het Houten Huis

Inhoud

Wat heb je nodig?	pagina 7
Kaartsoorten	pagina 8
Hoe ga je te werk?	pagina 10
– Hoe open je het seizoen?	pagina 10
– Tijdens het seizoen	pagina 14
– Hoe sluit je het seizoen af?	pagina 15
Verdieping	pagina 18
Doorgroeien	pagina 21
Voorstellingen	pagina 22

Wat heb je nodig?

Om te kunnen werken met Het Houten Huis in de Klas heb je een boom met bijbehorende takken en kist nodig, een huisje, een pakket kaarten en deze handleiding. Op de kaarten staat in de rechterbovenhoek soms een verwijzing naar onze website voor een filmpje, muziek of een afbeelding. Toegang tot internet is in sommige gevallen dus prettig. Daarnaast ben je ook verbonden met ons als gezelschap, we blijven gedurende het seizoen met elkaar in gesprek. Vanuit Het Houten Huis organiseren we een contactbijeenkomst om live uitleg te kunnen geven en van jullie te horen hoe het verloopt. Jullie krijgen van ons coaching en feedback, mocht daar behoefte aan zijn.

Kaartsoorten

Seizoenskaarten

We hebben voor de herfst, winter en lente kaarten gemaakt. Op alle kaarten zie je hoe lang een opdracht ongeveer duurt en wat je eventueel nodig hebt. Wanneer je iets extra's moet voorbereiden wordt dat vermeld. Per seizoen zijn er 75 kaarten. Onder deze seizoenskaarten vallen:

Vieringkaarten.

Dit zijn kaarten voor (enkele van) de feesten van het seizoen en voor de verjaardagen die in dit seizoen vallen.

Begin- en eindkaarten.

Dit zijn kaarten om het project te starten en om het af te sluiten.

Docentkaarten

Deze kaarten kun je naast de seizoenskaarten inzetten voor jou als leerkracht. Als steuntje in de rug, inspiratie of om jezelf uit te dagen. De docentkaart hoef je niet te delen met de leerlingen, je gebruikt hem naast de klassikale seizoenskaart. Wil je meer weten over het gebruik van deze kaarten? Kijk onder het kopje 'verdieping'.

Voorstellingskaarten

Los van dit pakket zijn er ook nog voorstellingskaarten. Bij iedere voorstelling die we door het land spelen, maken we lesmateriaal in de vorm van kaarten. Zo sluiten onze lopende producties goed aan bij Het Houten Huis in de Klas.

“Je leert samen te praten.”

Leerling Boerhaaveschool, Groningen

Hoe ga je te werk?

Hoe open je het seizoen?

In de eerste week is het belangrijk om een helder begin te maken met Het Houten Huis in de Klas, zodat de toon gezet is voor het komende seizoen. We hebben voor de eerste week drie beginkaarten gemaakt die we wat uitgebreider bespreken. Het is fijn als je deze beginkaarten alle drie doet. Je mag de keuze en volgorde van de andere kaarten voor de rest van het seizoen zelf bepalen.

Eerste dag

De boom zet je willekeurig ergens neer in de klas en je stopt de ‘Huisboomkaart’ in het huisje. Dit is een introductiekaart voor de klas die ook meteen om actie vraagt. Bepaal met elkaar waar de boom het beste kan staan, bespreek wat de boom nodig heeft en zorg er met elkaar voor dat hij dit krijgt.

Het is belangrijk om te bespreken dat er tijdens het werken met de boom een andere houding van jou en de kinderen gevraagd wordt dan ze misschien gewend zijn. Tijdens dit project wordt er niets getoetst en bestaat er geen goed of fout, maar wordt er wel degelijk hard gewerkt.

Bespreek onderstaande open houding die geldt als jullie met de boom werken.

- We zijn nieuwsgierig.
- We staan open voor alle ideeën en gedachten.
- We mogen fantaseren, dromen en spelen.
- We proberen een ander te begrijpen.
- We stellen vragen wanneer we iets heel graag willen weten.
- We weten van tevoren niet hoe iets gaat (af)lopen.
- We vertrouwen op onszelf.

Vraag dan het volgende:

- We hebben een brief gelezen, we hebben al het één en ander voor en met de boom gedaan en we hebben gepraat. Welke ideeën of verwachtingen heb je nu van dit project?

Tweede dag

Plaats de kaart ‘Seizoensmap’ in het huisje en zorg voor stevig A2 papier (wit of in verschillende kleuren). Kijk op onze website hoe je de map kunt vouwen.

Ieder kind maakt vandaag een eigen seizoensmap. De map gaat er deze periode voor zorgen dat sommige gebeurtenissen niet vervliegen, maar dat ze een vorm krijgen en dat ervaringen daardoor kunnen bekijken. ‘Hoe zag jouw seizoen eruit?’ Deze map gaat ook zorgen voor een bundeling van inspiratie.

“Mijn kinderen leren door de boom anders te kijken en ze krijgen er zelfvertrouwen van.”

Docent CBS De Ster, Harkstede

In de map kunnen de leerlingen werk stoppen dat voortkomt uit een opdracht. Ook als een kaart er niet direct om vraagt, kun je iets van de ervaring bewaren. Soms is een woord al genoeg, of een klein voorwerp. De leerlingen mogen ook andere dingen in hun map bewaren die voor hen van belang zijn. Dit bevordert het verbanden leggen tussen verschillende vakken, tussen thuis en school, tussen kunstbeleving in bijvoorbeeld museum en theater en wat je tegenkomt op straat of in de natuur.

Je zult in de stapel seizoenskaarten enkele opdrachten tegenkomen die over de map gaan. Dit zijn opdrachten om de map mee te vullen, om hem eigen te maken en te verfraaien. Tip: Je kunt de mappen in de kist, bij de wortels van de boom, bewaren.

Derde dag

Plaats de seizoenskaart ‘Ik’ in het huisje. Zorg voor de uitgeprinte vellen van ‘Ik’ en uitdagend knutselmateriaal. Potloden zijn snel geliefd, maar denk ook aan (water)verf, lapjes stof, lijm, tijdschriften, gekleurd papier, houtskool en pastelkrijt (dan ook haarlak om het krijt te fixeren).

Bespreek eerst de vragen:

- Wat maakt jou ‘jou’?
- Denk aan iemand waar je veel op lijkt (een familielid of een vriend). Welke eigenschap hebben jullie alle twee? En wat is een groot verschil?

Volg dan de kaart en laat ieder zijn eigen blad maken. Bewaar dit blad in de seizoensmap.

Tijdens het seizoen

Vervolgens kies je iedere dag een kaart die je in het huisje hangt. Er zijn alleen drie begin- en eindkaarten die vaststaan, tussendoor bepaal je zelf welke kaart je met je klas gaat doen.

Jij kunt het best inschatten waar je klas behoefte aan heeft. Kies je vandaag voor een energizer of juist een rustige opdracht, een drama-opdracht of één die jullie allemaal verrast? Je kunt zelf de kaart voorlezen en begeleiden. Gedurende het seizoen kunnen kinderen uit de klas deze taak ook op zich nemen. Dit hangt allemaal af van jouw klas, van hoe bijvoorbeeld de sfeer is of de leesvaardigheid. We raden je aan om de aparte kaarten voor de vieringen en verjaardagen even te bekijken, zodat je deze in kunt plannen.

We zeggen heel enthousiast dat de boom een dagelijks ritueel dient te worden. In de praktijk zal dit niet altijd haalbaar zijn. Ons advies is wel om er een ritueel van te maken, hoe klein dit soms ook kan zijn. Door de continuïteit kunnen de kinderen wennen aan deze manier van werken waardoor ze zich kunnen ontwikkelen op creatief gebied.

Alle seizoenskaarten stimuleren verbeelding en verdieping. Bij het maken van de kaarten hebben we hiervoor uit verschillende creatieve disciplines geput. Maar het belangrijkste onderdeel zijn jullie: de leerkracht en de leerlingen. De motivatie start bij jou als docent, alleen al omdat je kiest voor dit project. Hoe prikkelen we nu de

nieuwsgierigheid van de kinderen? Door nieuwsgierigheid wordt interesse gewekt en hieruit komt de motivatie om iets uit te zoeken, te bevragen en dus ook om te leren.

Vanuit ons theater of vanaf ons kantoor kunnen we niet zien wat er bij jullie speelt in de klas. Jouw rol is dus van wezenlijk belang. Je kiest niet alleen de kaarten en het tijdstip, je mag ook een eigen invulling geven aan de kaart. Voeg vragen toe, vorm een kaart om naar een thema waar jullie mee bezig zijn of gebruik een docentkaart. Kortom: neem zelf de vrijheid om de kaart als inspiratie te gebruiken zodat ie aansluiting vindt bij jou en jullie klas.

Hoe sluit je het seizoen af?

De laatste week staat in het teken van afscheid nemen en de afsluiting van het project. Het is goed om even terug te kijken, op te ruimen en ruimte te maken voor het nieuwe seizoen dat alweer voor de deur staat. Hier zijn drie eindkaarten voor:

Een na laatste dag

Hang 'Doorgroeien' in het huisje. Dit project is in co-creatie met (o.a) het onderwijs gestart. De stapel kaarten mag verder groeien. We zijn erg benieuwd welke opdrachten je graag zelf geeft in de klas (dus los van dit project) die andere docenten ook zouden moeten doen. Vraag ook aan de kinderen hun favoriete opdracht die ze uit je les kennen. We horen het graag!

Laatste dag

De laatste opdrachtkaart is een verwerkingskaart en heet 'Afscheid'. Bespreek het thema afscheid in de breedste zin van het woord. Neem dan de tijd om in de seizoensmappen terug te kijken. Moet er nog iets afgemaakt worden of iets worden toegevoegd?

De kinderen mogen een afscheid 'maken'. Hoe ziet dat afscheid eruit? Is het een brief? Een dans, een scène of een klassikaal gesprek met de boom in het midden?

Nu kunnen de mappen meegegeven worden en kan de boom weer terug naar Het Houten Huis of verhuizen naar een andere plek.

Na de laatste dag

Wat heeft de boom achtergelaten? Een hoopje modder? Een afdruk? In ieder geval een brief van de boom ('Dag'): Hij bedankt nog even en zegt gedag. Dat was de laatste kaart van dit seizoen.

“In het onderwijs staat het cognitieve zo vaak centraal, maar aandacht geven aan het expressieve is zo waardevol.”

Docent CBS Het Mozaïek, Stadskanaal

Verdieping

“Je wilt het kind stimuleren om verbindingen te maken tussen de verschillende delen van het brein, zodat het leert zowel zijn logica als zijn emoties te waarderen. Op die manier zal het een beter begrip krijgen van zichzelf, van anderen en de wereld om hem heen.”

Renate Geuzinge, psycholoog en neurowetenschapper

Je kunt ervoor kiezen om puur te werken met de seizoenskaarten. Dan train je bij de leerlingen al een hoop creatieve vermogens. Je bouwt aan verbeelding en expressie door middel van drama, dans, muziek en beeldende vorming. Je werkt ook aan zelfvertrouwen, kritisch denkvermogen, empathie, ontspanning en anders kijken naar de wereld om je heen.

Je kunt er ook voor kiezen om een stap verder te gaan door verbinding te maken met de actualiteit (van de lesstof op dat moment, op persoonlijk vlak of de situatie van de buitenwereld). Door verbinding te maken ontstaat begrip en empathie bij de leerlingen, worden ze nieuwsgierig en komen er vragen vanuit hun eigen interesses. Je kunt samen met je klas op ontdekking, iedere kaart kun je als een klein onderzoek zien. Door een opdracht die jullie samen hebben gedaan, deel je een ervaring waar je over door kunt praten. Je kunt thema's die jullie zijn tegengekomen verder verkennen. Dit kun je als docent zelf doen door bijvoorbeeld een verdiepend gesprek te voeren. Probeer dan op gelijke voet te gaan staan met de leerlingen.

Als je vragen stelt of een opdracht nabespreekt, leid je alleen het gesprek en probeer je antwoorden niet te kleuren of in te vullen. Die open houding (die jullie op de eerste dag bespraken) geldt voor jullie allemaal.

Hoe kun je nou die stap verder zetten en die kaarten als inspiratie zien? Of hoe neem je die open houding ineens aan als docent? Hoe kun je een kaart zien als startpunt om vervolgens een verdiepend gesprek te voeren?

Om je te steunen hebben we de docentkaarten gemaakt die je bij de houding en ook bij het gebruik van de kaarten helpen.

Interessant kijk- en leesvoer

Filmpjes

“Kunsteducatie: broodnodig voor het kinderebrein”
van Kunstgebouw
<http://bit.ly/kunstbroodnodig>

“Hoe kijken naar kunst werkt” van Kunstbalie
<http://bit.ly/kijkennaarkunst>

“De rede van het kind” van Noorderlicht
<http://bit.ly/deredevanhetkind>

Boeken

Sir Ken Robinson - “Herontdek je creativiteit”
Martha Nussbaum - “Niet voor de winst”
Berrie Heesen - “Kinderen filosoferen; docentenboek”
Marja van Rossum en Rob Bartels - “Filosoferen doe je zo”
Barend van Heusden - “Cultuur in de spiegel”

Doorgroeien

Dit project bestaat doordat het zich blijft ontwikkelen en vernieuwen. Het is noodzakelijk dat we terugkoppeling krijgen van jullie en ook nieuwe input zodat het een co-creatie blijft. We hebben de laatste jaren ontdekt dat onderwijs en theater, met ieder zijn eigen kwaliteiten, een interessante combinatie zijn. Om alle kwaliteiten in toekomstige versies van de kaarten goed vertegenwoordigd te laten zijn en eerdere versies te verbeteren, vragen we om nieuwe ideeën en feedback.

Vragen om te beantwoorden aan het einde van een seizoen

- Welke opdracht zou je graag in een volgende versie zien staan (deze vraag is eigenlijk kaart ‘Afscheid’)?
- Is Het Houten Huis in de Klas een onderdeel van je lessen geworden? Hoe komt dat?
- Hoe beviel het contact met Het Houten Huis (de startbijeenkomst en tussentijds contact)?
- Welke vaardigheden hebben jullie getraind?
- Zijn er nieuwe inzichten ontstaan met betrekking tot je klas? Kun je een voorbeeld geven?
- Heb je tips of verbeteringen die we zouden kunnen gebruiken om de kaarten aan te passen? Noem hierbij de titel en het serienummer (staat rechtsonder op de kaart).

Mail je antwoorden naar karlijn@hethoutenhuis.org onder vermelding van ‘doorgroeien’.

Voorstellingen

Kunst is waardevol, om zelf te maken en om naar te kijken. Met Het Houten Huis in de Klas train je de verbeeldingskracht van de leerlingen als een ‘creatieve spier’ die ruimte krijgt om sterker te worden.

Het zelf doen en ervaren staat centraal. Wil je de kunstbeleving centraal zetten, dan kun je een voorstelling van Het Houten Huis bezoeken. We maken beeldende, muzikale theatervoorstellingen en spelen door heel Nederland en België.

Op het toneel staan helden uit het dagelijks leven, worstelend met hun angsten en verlangens. Hun innerlijke strijd geven we vorm met livemuziek, fysiek spel, indringende beelden, een vleugje humor en poëzie. Telkens weer zijn we op zoek naar verrassende vormen, om zo zware thema's inzichtelijker en lichter te maken. Hiermee willen we hoop en troost bieden en tegelijkertijd de verbeelding van ons publiek optimaal prikkelen.

We nemen jullie graag mee naar onze theaterwereld waar pijn, humor en schoonheid naast elkaar kunnen bestaan. We maken altijd apart lesmateriaal om de kinderen voor te bereiden op de voorstelling en besteden ook aandacht aan de verwerking.

Ben je nieuwsgierig geworden en wil je een voorstelling bezoeken? Neem dan contact op met ons via karlijn@hethoutenhuis.org.

“Ik leer op een andere manier mijn klasgenoten kennen.”

Leerling CBS Het Mozaïek, Stadskanaal

Concept en uitwerking: Karlijn Benthem, Inez de Bruijn
en David van Griethuysen.

Ontwerp: Buro Reng (www.buroreng.nl)

Gemaakt in cocreatie met verschillende basisscholen in
de noordelijke provincies.

Dank aan alle betrokken personen.

Op dit product rust copyright. ©

Het Houten Huis

Postbus 651

9700 AR Groningen

050.737 02 50

www.hethoutenhuis.org

Het Houten Huis in de Klas wordt mede mogelijk gemaakt door:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

provincie Drenthe

“Het Houten Huis in de Klas bezorgt de kinderen een lach op hun gezicht. Ik leer mijn kinderen op een andere manier kennen, ze verrassen me.”

Docent OBS Hagenhofschool, Stadskanaal